

**Pensioenen – Een vergelijking tussen de naleving van de oude en
nieuwe verslaggevingsstandaard
Kwaliteit Accountantscontrole en Verslaggeving**

Oktober 2014

Inhoudsopgave

1	Managementsamenvatting	4
2	Aanleiding, doelstellingen en populatie	7
3	Belangrijkste onderzoeksresultaten	9

Autoriteit Financiële Markten

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. Wij bevorderen eerlijke en zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten, particuliere beleggers en (semi-) professionele partijen. We zien toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en ondernemingen in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de stabiliteit van het financiële stelsel, het functioneren van de economie, de reputatie en de welvaart van Nederland.

1 Managementsamenvatting

De rapportage over pensioenverplichtingen (en –kosten) in de financiële verslaggeving heeft een grote maatschappelijke relevantie. Het transparant maken van de kosten van de huidige pensioenregelingen heeft bijgedragen aan een breed maatschappelijk debat over de inhoud en houdbaarheid van het (Nederlands) pensioenstelsel.

Naast deze maatschappelijke relevantie, zijn de pensioenregelingen ook op het niveau van de onderneming zeer relevant. De pensioenverplichtingen zijn over het algemeen van een zodanige omvang dat zij direct invloed hebben op het strategisch beleid (bijvoorbeeld dividendstrategie) en dus de waarde van de individuele onderneming.

IAS 19, de tot verslagjaar 2013 geldende verslaggevingsstandaard over pensioenen, was echter een complexe regeling die veelal door beleggers niet goed werd begrepen en vaak ook door ondernemingen niet goed werd nagevolgd. IAS 19R¹ is vanaf 2013 de geldende standaard over pensioenverslaggeving. Het doel van IAS 19R is de verslaggeving meer inzichtelijk te maken onder meer door beperking van de keuzemogelijkheden in de waardering van de pensioenverplichtingen en uitbreiding van de toelichting op de pensioenverplichtingen. Het doel van het onderzoek is de kwaliteit van de financiële verslaggeving met betrekking tot de verantwoording van de pensioenverplichtingen vast te stellen en zo nodig te verbeteren.

De belangrijkste bevindingen van dit onderzoek zijn:

- De nieuwe toelichtingsvereisten in IAS 19R worden slecht nageleefd.
- Bedrijfstakpensioenregelingen worden niet consistent gekwalificeerd.

De nieuwe toelichtingsvereisten in IAS 19R worden slecht nageleefd

Uit ons onderzoek blijkt dat vooral de nieuwe toelichtingsvereisten in IAS 19R slecht worden nageleefd. Deze nieuwe toelichtingsvereisten zien in het bijzonder op een beschrijving van het wettelijk kader en de governance van het pensioenfonds, een beschrijving van de risicobereidheid van het pensioenfonds (ALM studie²) en het verstrekken van een gevoeligheidsanalyse bij de belangrijkste aannames.

Uit de vergelijking van de naleving van de toelichtingsvereisten blijkt dat de vereisten die niet gewijzigd zijn, grotendeels worden nageleefd. Er is zelfs een lichte verbetering geconstateerd. Echter de naleving van de nieuwe vereisten scoort aanmerkelijk slechter. Circa de helft van de verplichte toelichtingen ontbreekt.

---

¹ In dit rapport wordt IAS 19 (1999) vermeld als IAS 19 en IAS 19 (2011) als IAS 19R. IAS 19 heeft betrekking op de financiële verslaggeving over 2012 terwijl IAS 19R betrekking heeft op de financiële verslaggeving 2013.

² Asset en Liability Management. Een beoordeling van het totale risico aan de hand van de karakteristieken en de onderlinge samenhang van de activa en verplichtingen.

De AFM is van mening dat deze toelichtingen relevant voor de gebruiker zijn om de risico's die zijn verbonden aan de pensioenregeling van de onderneming juist in te kunnen schatten. Meer specifiek zeggen deze toelichtingen iets over toekomstige kosten en uitgaande kasstromen van de onderneming.

Bij toegezegd-pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij een ondernemingspensioenfonds ontbreken circa de helft van de nieuw geïntroduceerde verplichte toelichtingen. Deze ontbrekende nieuwe toelichtingsvereisten hebben voornamelijk betrekking op:

- een beschrijving van het wettelijk kader over pensioenen en pensioenfonds(en);
- een beschrijving van de governance van de pensioenfonds(en) en de relatie met de onderneming;
- informatie over de risicograad van de waardering van de pensioenbeleggingen door middel van een classificatie naar analogie van IFRS 13;
- informatie over de risicobereidheid van het pensioenfonds en de consequenties hiervan voor de onderneming;
- de gevoeligheid van de pensioenverplichtingen voor aanpassingen in de belangrijkste aannames;
- informatie over de gemiddelde looptijd en verdeling in de tijd van de pensioenverplichtingen ('duration').

Met betrekking tot de verwerking van toegezegd-pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenregeling constateert de AFM dat op dit punt ondernemingen nog slechter scoren dan bij toegezegd-pensioenregelingen ondergebracht bij ondernemingspensioenfonds(en). Gemiddeld wordt slechts een kwart van de nieuwe voorschriften in IAS 19R door de ondernemingen verstrekt. De belangrijkste bepalingen die niet worden nageleefd zien op:

- de financieringsovereenkomst met het bedrijfstakpensioenfonds en de mate waarin de onderneming in de toekomst aansprakelijk is voor tekorten bij het fonds;
- de gevolgen voor de onderneming indien het fonds ophoudt te bestaan of de onderneming zijn verplichtingen elders wil onderbrengen;
- de verwachte premiebijdragen aan het fonds;
- het aandeel van de onderneming in de totale omvang van het fonds.

De AFM onderstreept het belang van een juiste naleving van de voorschriften in de financiële verslaggeving. Ondernemingen dienen in hun financiële verslaggeving over 2014 de naleving van de nieuwe toelichtingsvereisten van IAS 19R te verbeteren. De AFM zal in een vervolgonderzoek de naleving van deze voorschriften opnieuw toetsen.

Bedrijfstakpensioenregelingen worden niet consistent gekwalificeerd

Onder IAS 19 en IAS 19R kunnen ondernemingen een beroep doen op een vrijstelling van de specifieke verslaggevingsvoorschriften van toegezegd-pensioenregelingen indien deze zijn ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds en het bedrijfstakpensioenfonds niet in staat is de relevante informatie ten behoeve van de onderneming op te leveren. Alle ondernemingen die hun toegezegd-pensioenregeling hebben ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds maken gebruik van deze mogelijkheid.

De AFM constateert dat ondernemingen een zelfde bedrijfstakpensioenregeling bij dezelfde uitvoerder niet consistent kwalificeren en dat dit bij de gebruiker kan leiden tot verwarring over de juiste kwalificatie van de regeling en de daarbij behorende risico's. In iets meer dan de helft van de gevallen worden deze bedrijfstakpensioenregelingen beschouwd als een toegezegd-pensioenregeling. In de overige gevallen worden deze pensioenregelingen beschouwd als een toegezegde-bijdragenregeling. Dit is opmerkelijk omdat het om dezelfde pensioenregeling gaat. Bijzonder is ook dat in een enkel geval deze inconsistente verwerking door hetzelfde accountantskantoor is geaccepteerd.

De AFM concludeert dat consistente verwerking van de pensioenregeling bij bedrijfstakpensioenfonds essentieel is voor een juiste beoordeling van de aan de pensioenregeling verbonden risico's en roept ondernemingen en hun accountants dan ook op om op basis van IAS 19R en de specifieke bepalingen van de pensioenregeling en bijbehorende uitvoerings- en financieringsbesluiten te komen tot een uniforme kwalificatie in de jaarrekening.

2 Aanleiding, doelstellingen en populatie

2.1 Aanleiding

De rapportage over pensioenverplichtingen (en –kosten) in de financiële verslaggeving heeft een grote maatschappelijke relevantie. Naast het feit dat het transparant maken van de kosten van de huidige pensioenregelingen heeft bijgedragen aan een breed maatschappelijk debat over de inhoud en houdbaarheid van het (Nederlands) pensioenstelsel, zijn deze verplichtingen over het algemeen van een zodanige omvang dat zij direct invloed hebben op het strategisch beleid (bijvoorbeeld dividendstrategie) en dus de waarde van de onderneming. IAS 19, de tot verslagjaar 2013 geldende verslaggevingsstandaard over pensioenen, was echter een complexe regeling die veelal door beleggers niet goed werd begrepen en vaak ook niet goed werd nagevolgd. IAS 19R heeft ten doel de verslaggeving meer inzichtelijk te maken, onder meer door beperking van de keuzemogelijkheden in de waardering van de pensioenverplichtingen en uitbreiding van de toelichting op de pensioenverplichtingen.

2.2 Doelstellingen

Het doel van het onderzoek is de kwaliteit van de financiële verslaggeving met betrekking tot de verantwoording van de pensioenverplichtingen vast te stellen en zo nodig te verbeteren. Hierbij heeft de AFM zich gericht op de juiste toepassing van de (gewijzigde) toelichtingsvereisten in de oude en nieuwe verslaggevingsstandaard. Daarbij wordt beoordeeld in welke mate de kwaliteit in 2013 is veranderd ten opzichte van 2012.

Ook heeft de AFM nader onderzoek verricht naar de vermelding van de belangrijkste actuariële veronderstellingen, waaronder de door ondernemingen gehanteerde disconteringsvoet. Hierbij is niet alleen geïnventariseerd welke aannames worden vermeld maar is in het geval van de disconteringsvoet tevens de redelijkheid van de aanname beoordeeld.

In 2012 heeft de AFM de kwaliteit van de toelichting op de verwachte effecten van IAS 19R op vermogen en resultaat onderzocht. Hierbij constateerde de AFM dat een aantal ondernemingen de verwachte gevolgen van de invoering van IAS 19R op het vermogen en het resultaat onvoldoende hadden toegelicht. Als vervolg op dat onderzoek is nu de kwaliteit van de toelichting op de stelselwijziging van IAS 19 naar IAS 19R onderzocht voor deze groep van ondernemingen.

Ten slotte dient het onderzoek als nulmeting om in de toekomst een vergelijkingsmaatstaf te hebben tegen welke wij eventuele verdere verbetering kunnen meten.

2.3 Populatie

De onderzochte populatie betreft alle met aandelen aan Euronext Amsterdam genoteerde ondernemingen die uit hoofde van de Wet toezicht financiële

verslaggeving onder toezicht van de AFM staan en die een geconsolideerde jaarrekening op basis van IFRS uitbrengen. Alleen die ondernemingen zijn geselecteerd die in 2013 hun toegezegd-pensioenregeling(en) hebben ondergebracht bij een ondernemingspensioenfonds of een bedrijfstakpensioenfonds. Ten slotte zijn de ondernemingen die IAS 19R reeds over het boekjaar 2012 hebben ingevoerd (de zogenaamde 'early adopters') verwijderd, dit vanwege het ontbreken van een nulmeting in 2012. In totaal betreft de geselecteerde populatie 57 ondernemingen.

Daarnaast heeft de AFM de toelichting op de stelselwijziging van twaalf ondernemingen nader onderzocht. Dit betreffen ondernemingen die in het onderzoek van de AFM uit 2012³ ernstige tekortkomingen lieten zien in hun jaarrekening 2011 of halfjaarbericht 2012 met betrekking tot het vermelden van de effecten op vermogen en resultaat van de invoering van IAS 19R. In deze populatie zijn ook ondernemingen opgenomen die niet uit hoofde van de Wet toezicht financiële verslaggeving onder toezicht van de AFM staan maar vanwege hun notering aan Euronext Amsterdam uit hoofde van de Wet op het financieel toezicht onder toezicht van de AFM staan.

Voor het onderzoek is een vragenlijst samengesteld gebaseerd op de toelichtingsvereisten in IAS 19 en IAS 19R waarbij een onderscheid is gemaakt tussen gelijkblijvende voorschriften en nieuwe voorschriften. Bij de bepaling van de non-compliance score heeft ieder toelichtingsvereiste een gelijk gewicht meegekregen en zijn alle voor een onderneming niet relevante toelichtingen verwijderd. Relevantie van een toelichting is vastgesteld aan de hand van overige informatie in de jaarrekening of andere publiek beschikbare informatie zoals via Internet. Toelichtingen die niet primair betrekking hebben op IAS 19 maar een samenhang kennen met een andere verslaggevingsstandaard, zoals met IAS 24 en IAS 37, zijn niet meegenomen in de non-compliance score. Evenmin zijn de zogenaamde algemene bepalingen in IAS 19 en IAS 19R (IAS 19.120 en IAS 19R.135) in de non-compliance score opgenomen.

---

³ In 2012 heeft de AFM een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de toelichting op de invloed van IAS 19R op het vermogen en resultaat van 71 ondernemingen met een toegezegd-pensioenregeling zoals vereist in IAS 8.30. Uit dit onderzoek bleek dat bij twaalf ondernemingen deze toelichting ontoereikend was. Deze ondernemingen zijn hierover formeel benaderd.

3 Belangrijkste onderzoeksresultaten

In onderstaande paragrafen zijn gedetailleerd onze onderzoeksresultaten weergegeven. Daarnaast zijn in dit hoofdstuk zogenoemde 'good practices'⁴ opgenomen. Deze good practices zijn bedoeld als voorbeelden van een ondernemings specifieke invulling van de toelichtingsvereisten. De AFM wil met deze good practices ondernemingen inspireren en helpen bij het transparant toelichten van de pensioenverplichtingen.

3.1 De nieuwe toelichtingsvereisten in IAS 19R worden slecht nageleefd

De AFM constateert dat vooral de nieuwe toelichtingsvereisten geïntroduceerd in IAS 19R op het gebied van pensioenen in de financiële verslaggeving 2013 slechter worden nageleefd dan in de financiële verslaggeving 2012.

In onderstaande tabel wordt de non-compliance score per soort pensioenfonds weergegeven. De toelichtingsvereisten zijn gesplitst naar het soort pensioenfonds dat de pensioenregeling voor de onderneming uitvoert. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen ondernemingspensioenfondsen (OPF) en bedrijfstakpensioenfondsen (BPF).

Tabel 1: Percentage non-compliance bij toelichtingsvereisten IAS 19 en IAS 19R per soort pensioenfonds

	Toelichtingsvereisten IAS 19 ⁵	Toelichtingsvereisten IAS 19R ⁶
Score bij OPF	24%	28%
Score bij BPF	40%	57%

Deze tabel geeft het gemiddelde percentage weer van verslaggevingsvoorschriften die niet worden nageleefd door de ondernemingen in hun financiële verslaggeving 2012 (IAS 19) en 2013 (IAS 19R)

Uit tabel 1 blijkt dat vooral de kwaliteit van de toelichting op regelingen ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfondsen is verslechterd. Ook laat de kwaliteit van de toelichting met betrekking tot pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij ondernemingspensioenfondsen een lichte achteruitgang zien.

---

⁴ De in dit rapport opgenomen good practices zijn voorbeelden van specifieke toelichtingen uit bestaande jaarrekeningen en jaarverslagen. De AFM hoopt dat andere ondernemingen door die good practices worden geïnspireerd tot een verhoging van de kwaliteit en relevantie van hun toelichtingen. Deze good practices moeten niet als norm of als enige juiste invulling van bestaande of toekomstige toelichtingen worden gezien. Andere invullingen zijn mogelijk om wet- en regelgeving na te leven. Met het opnemen van good practices in dit rapport doet de AFM geen uitspraak over de betreffende jaarrekeningen als geheel.

⁵ Toelichtingsvereisten IAS 19 zien op de financiële verslaggeving over 2012.

⁶ Toelichtingsvereisten IAS 19R zien op de financiële verslaggeving over 2013.

Om te bepalen of de ondernemingen slechter zijn gaan rapporteren op basis van de toelichtingen die al onder IAS 19 noodzakelijk waren of dat de kwaliteit van de toelichtingen juist achterblijft met betrekking tot de nieuwe in IAS 19R geïntroduceerde toelichtingsvereisten, hebben wij een nader onderscheid aangebracht in de IAS 19R-toelichtingen. Dit onderscheid ziet op toelichtingen in IAS 19R die ook in IAS 19 vereist waren en toelichtingen die voor het eerst zijn geïntroduceerd in IAS 19R. Onderstaande tabel laat de toepassing zien van de oude en nieuwe toelichtingsvereisten in de financiële verslaggeving 2013.

Tabel 2: Percentage non-compliance bij toelichtingsvereisten in de financiële verslaggeving 2013

	Toelichtingsvereisten IAS 19R die al vereist waren in IAS 19	Toelichtingsvereisten IAS 19R die nieuw zijn geïntroduceerd
Score bij OPF	13%	51%
Score bij BPF	23%	74%

Deze tabel geeft het gemiddelde percentage weer van verslaggevingsvoorschriften die niet worden nageleefd door de ondernemingen in hun financiële verslaggeving 2013 (IAS 19R) gesplitst naar toelichtingsvereisten die al vereist waren in IAS 19 en nieuwe toelichtingsvereisten geïntroduceerd in IAS 19R

Uit tabel 2 blijkt duidelijk dat vooral de nieuw geïntroduceerde toelichtingen in IAS 19R in de financiële verslaggeving 2013 zeer slecht scoren. De toelichtingsvereisten in IAS 19R die ook al in IAS 19 voorkwamen, scoren in de financiële verslaggeving 2013 echter beter dan in de financiële verslaggeving 2012. Bij OPF is naleving van de verslaggevingsvoorschriften toegenomen van 76% naar 87%. Bij BPF van 60% naar 77%.

Wij hebben de scores van de nieuwe toelichtingsvereisten onder IAS 19R nader geanalyseerd. Uit deze analyse blijkt dat voornamelijk de volgende toelichtingen in het geval van ondernemingspensioenfondsen zeer slecht scoren:

- een beschrijving van het wettelijk kader over pensioenen en pensioenfondsen (IAS 19R.139.a(ii));
- een beschrijving van de governance van de pensioenfondsen en de relatie met de onderneming (IAS 19R.139.a(iii));
- informatie over de risicograad van de waardering van de pensioenbeleggingen door middel van een classificatie naar analogie van IFRS 13 (IAS 19R.142);
- informatie over de risicobereidheid van het pensioenfonds en de consequenties hiervan voor de onderneming (IAS 19R.146);
- de gevoeligheid van de pensioenverplichtingen voor aanpassingen in de belangrijkste aannames (IAS 19R.145);
- informatie over de gemiddelde looptijd en verdeling in de tijd van de pensioenverplichtingen (IAS 19R.147(c)).

De AFM is van mening dat deze toelichtingen relevant zijn voor de gebruiker, die dan de risico's verbonden aan de pensioenregeling van de onderneming juist kan inschatten. Meer specifiek zeggen deze toelichtingen iets over toekomstige kosten en uitgaande kasstromen van de onderneming (zie bijvoorbeeld good practice 2).

Dezelfde analyse hebben wij uitgevoerd bij regelingen ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfondsen. Hieruit blijkt dat vooral de volgende toelichtingen in meerderheid ontbreken of onvoldoende zijn:

- de financieringsovereenkomst met het bedrijfstakpensioenfonds en de mate waarin de onderneming in de toekomst aansprakelijk is voor tekorten bij het fonds (IAS 19R.148a en b);
- de gevolgen voor de onderneming indien het fonds ophoudt te bestaan of de onderneming zijn verplichtingen elders wil onderbrengen (IAS 19R.148c);
- de verwachte premiebijdragen aan het fonds (IAS 19R.148d(iii));
- het aandeel van de onderneming in de totale omvang van het fonds (IAS 19R.148d(v)).

De AFM is van mening dat deze toelichtingsvereisten essentieel zijn voor de gebruiker. Dit klemt des te meer omdat de toelichtingsvereisten zoals die gelden voor toegezegd-pensioenregelingen hier niet van toepassing zijn en dus niet zijn vermeld. Ook de werkelijke omvang van de pensioenverplichtingen hoeft bij regelingen ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfondsen niet te worden opgenomen in de jaarrekening.

De AFM onderstreept het belang van een juiste naleving van de voorschriften in de financiële verslaggeving. Ondernemingen dienen in hun financiële verslaggeving over 2014 de naleving van de nieuwe toelichtingsvereisten in IAS 19R te verbeteren. De AFM zal in een vervolgonderzoek de naleving van deze voorschriften opnieuw toetsen.

3.2 Bedrijfstakpensioenregelingen worden niet consistent gekwalificeerd

De AFM constateert dat ondernemingen een zelfde bedrijfstakpensioenregeling bij dezelfde uitvoerder niet consistent kwalificeren en dat dit bij de gebruiker kan leiden tot verwarring over de juiste kwalificatie van de regeling en de daarbij behorende risico's.

In ons onderzoek hebben wij aandacht besteed aan de wijze waarop toegezegd-pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds worden gepresenteerd in de jaarrekening. Bedrijfstakpensioenfondsen zijn zogenaamde 'multi-employer' fondsen die stellen niet in staat te zijn de verplichtingen en vooral vermogen van de respectievelijke individuele deelnemende pensioenregelingen binnen het BPF te identificeren. Zowel in IAS 19 als in IAS 19R is hiertoe een bepaling opgenomen. Indien de informatie benodigd voor het juist verwerken van de toegezegd-pensioenregeling niet door het fonds beschikbaar kan worden gesteld,

dan mag de onderneming de toegezegd-pensioenregeling verwerken als ware het een toegezegde-bijdragenregeling. In dat geval dienen aanvullende toelichtingen te worden verstrekt. De kwaliteit van die toelichtingen is in de vorige paragraaf behandeld. Deze paragraaf behandelt de wijze waarop de onderneming de behandeling als toegezegde-bijdragenregeling rechtvaardigt.

In totaal hebben 30 van de 57 onderzochte ondernemingen een deel of alle pensioenregelingen ondergebracht bij een of meerdere bedrijfstakpensioenfondsen. In alle gevallen worden deze pensioenregelingen verwerkt als toegezegde-bijdragenregeling. In tabel 3 wordt aangegeven op welke wijze de onderneming de verwerking als toegezegde-bijdragenregeling rechtvaardigt.

Tabel 3: Kwalificatie bedrijfstakpensioenregeling

	Aantal ondernemingen
Regeling is een toegezegde-bijdragenregeling	8
Regeling is een toegezegd-pensioenregeling maar bedrijfstakpensioenfonds kan de benodigde informatie niet leveren	19
Geen toelichting	3

Deze tabel betreft de kwalificatie van de bedrijfstakpensioenregeling door 30 ondernemingen die hun pensioenregeling bij een bedrijfstakpensioenfonds hebben ondergebracht

Van de acht ondernemingen die aangeven dat de regeling een toegezegde-bijdragenregeling is, betreft dit in één geval een buitenlandse regeling. In zeven gevallen zijn dit regelingen die zijn ondergebracht bij twee Nederlandse bedrijfstakpensioenfondsen. Deze twee bedrijfstakpensioenfondsen komen voor bij zowel de negentien ondernemingen die aangeven dat het bedrijfstakpensioenfonds de benodigde informatie niet kan leveren en dus de regeling als een toegezegd-pensioenregeling kwalificeren, als bij de acht ondernemingen die stellen dat de pensioenregeling een toegezegde-bijdragenregeling is. Hierbij merken wij op dat de pensioenregeling van hetzelfde bedrijfstakpensioenfonds bij twee ondernemingen verschillend wordt gekwalificeerd, hoewel deze ondernemingen door dezelfde accountantsorganisatie worden gecontroleerd.

De AFM is van mening dat het door verschillende ondernemingen niet consistent kwalificeren van een zelfde pensioenregeling bij dezelfde uitvoerder ongewenst is en bij de gebruiker kan leiden tot verwarring over de juiste kwalificatie van de regeling en de daarbij behorende risico's. Ondanks de gelijke verwerkingwijze is de AFM van mening dat een juiste en consistente kwalificatie van de regeling noodzakelijk is voor een juiste beoordeling van de aan de pensioenregeling verbonden risico's.

De AFM concludeert dat consistente verwerking van de pensioenregeling bij bedrijfstakpensioenfondsen essentieel is voor een juiste beoordeling van de aan de pensioenregeling verbonden risico's en roept ondernemingen en hun accountants dan ook op om op basis van IAS 19R en de specifieke bepalingen van de pensioenregeling en bijbehorende uitvoerings- en financieringsbesluiten te komen tot een uniforme kwalificatie in de jaarrekening.

3.3 Overige bevindingen

Uit ons onderzoek blijkt dat de gemiddelde disconteringsvoet, de rente die door de onderneming wordt gehanteerd om de pensioenverplichting vast te stellen, over 2013 licht is gestegen ten opzichte van 2012, wat in overeenstemming is met de marktontwikkeling. Tevens constateren wij dat ten opzichte van 2012 de bandbreedte van de disconteringsvoet zoals die wordt gehanteerd door de diverse ondernemingen, zij het marginaal, is afgenomen. De verschillen in de langetermijnrentecurve van hoogwaardige ondernemingsobligaties kunnen de verschillen tussen de gehanteerde disconteringsvoeten niet volledig verklaren. De afname in die verschillen ten opzichte van 2012 die tot uitdrukking komt in de beperktere bandbreedte beschouwen wij daarom als een indicatie van een nauwkeuriger bepaling van deze disconteringsvoet.

Voorts blijkt uit ons onderzoek dat de meest vermelde aannames de disconteringsvoet en de verwachte salarisstijging betreffen. In mindere mate (circa de helft van onze waarnemingen) treffen wij de gehanteerde overlevingstafels, de verwachte inflatie en de verwachte indexatie aan. In veel gevallen is niet duidelijk waarom deze aannames van belang zijn. Zo kan de verwachte stijging van de opgebouwde pensioenrechten uit hoofde van koopkrachtbehoud afhankelijk zijn van toekomstige salarisstijgingen of van de verwachte inflatie, maar blijkt dit verband niet of onvoldoende uit de toelichting. Hierdoor is het voor gebruikers moeilijker om de jaarrekeningen onderling te vergelijken. De AFM is dan ook van mening dat de ondernemingen dienen aan te geven wat de relevantie is van de vermelde belangrijkste aannames.

Met betrekking tot de opgenomen gevoeligheidsanalyses treffen wij voornamelijk de gevoeligheid van de verplichting voor een mutatie in de disconteringsvoet aan en in mindere mate de gevoeligheid voor mutaties in de aannames voor toekomstige salarisstijgingen, indexatie en levensverwachting.

Opvallend is dat een aantal ondernemingen nog steeds het verwachte beleggingsrendement vermeldt. Dit bevreemdt de AFM omdat onder IAS 19R de interestlasten worden berekend over de netto pensioenverplichting c.q. het netto pensioenactief.

De AFM concludeert dat met name op het gebied van de vermelding van de aannames met betrekking tot de indexatieverwachting en levensverwachting en de

daarbij behorende gevoeligheidsanalyses nog ruimte voor verbetering aanwezig is. De maatschappelijke discussie over pensioenen richt zich onder meer op de lage rentestand, het behoud van de koopkracht van pensioenen en de fors toegenomen levensverwachting. Het ontbreken van in het bijzonder de laatste twee aspecten in de toelichting op de aannames en de daarbij behorende gevoeligheid van de pensioenverplichting is dus een belangrijke omissie voor de gebruiker bij het beoordelen van de risico's verbonden aan een bij een ondernemingspensioenfonds ondergebrachte pensioenregeling.

3.4 Opvolging eerder onderzoek

In 2012 heeft de AFM onderzoek verricht naar de wijze waarop ondernemingen informatie verschaffen over de gevolgen van de invoering van IAS 19R op hun vermogen en resultaat. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat twaalf ondernemingen deze informatie niet volledig verstrekten. De AFM is voor deze ondernemingen nagegaan of zij deze informatie wel hebben gegeven in de financiële verslaggeving over 2013. Deze vereisten komen er in het kort op neer dat informatie dient te worden verstrekt van het effect van de wijziging in grondslagen op het vermogen per aanvang van het vergelijkende boekjaar, het eind van het vergelijkende boekjaar en het huidige boekjaar. Ook dient het effect op het resultaat op beide jaren te worden getoond.

Uit ons onderzoek is gebleken dat alle twaalf ondernemingen deze informatie in hun jaarrekening over 2013 hebben verschaft.

3.5 Good practices

In deze paragraaf zijn zogenoemde good practices opgenomen.

Good practice 1: Toelichting op als toegezegde-bijdragenregeling verwerkte toegezegd-pensioenregeling bij bedrijfstakpensioenfonds

Bron: Jaarrekening 2013 ASM International N.V., pagina 116-117

Deze good practice betreft een beschrijving van de pensioenregeling voor zover deze is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds. Uit de omschrijving blijkt duidelijk wat de risico's voor de onderneming zijn, het aandeel van de pensioenregeling van de onderneming in het bedrijfstakpensioenfonds en de huidige positie van het fonds. Naar de mening van de AFM is dit een goede invulling van de belangrijkste bepalingen in IAS 19R.148. Aangetekend wordt dat alleen de verwachte premie voor het nieuwe boekjaar ontbreekt.

Multi-employer plan

The Company's employees in the Netherlands, approximately 140 employees, participate in a multi-employer union plan, "Bedrijfstakpensioenfonds Metalektro", ("PME") determined in accordance with the collective bargaining agreements effective for the industry in which ASMI operates. This collective bargaining agreement has no expiration date. This multi-employer union plan covers approximately 1,300 companies and 147,000 contributing members. ASMI's contribution to the multi-employer union plan is less than 5.0% of the total contribution to the plan as per the annual report for the year ended December 31, 2013. The plan monitors its risks on a global basis, not by company or employee, and is subject to regulation by Dutch governmental authorities. By law (the Dutch Pension Act), a multi-employer union plan must be monitored against specific criteria, including the coverage ratio of the plan assets to its obligations. This coverage ratio must exceed 104.3% for the total plan. Every company participating in a Dutch multi-employer union plan contributes a premium calculated as a percentage of its total pensionable salaries, with each company subject to the same percentage contribution rate. The premium can fluctuate yearly based on the coverage ratio of the multi-employer union plan. The pension rights of each employee are based upon the employee's average salary during employment.

ASMI's net periodic pension cost for this multi-employer union plan for any period is the amount of the required contribution for that period. A contingent liability may arise from, for example, possible actuarial losses relating to other participating entities because each entity that participates in a multi-employer union plan shares in the actuarial risks of every other participating entity or any responsibility under the terms of a plan to finance any shortfall in the plan if other entities cease to participate.

The coverage ratio of the multi-employer union plan increased to 103.4% as of December 31, 2013 (December 31, 2012: 93.9%). Because of the low coverage ratio PME prepared and executed a so-called "Recovery Plan" which was approved by De Nederlandsche Bank, the Dutch central bank, which is the supervisor of all pension companies in the Netherlands. Due to the low coverage ratio and according to the obligation of the "Recovery Plan" the pension premium percentage is 24.1% in 2013 (2012: 24.0%). The coverage ratio is calculated by dividing the plan assets by the total sum of pension liabilities and is based on actual market interest.

The Company accounts for the multi-employer plan as if it were a defined contribution plan as the manager of the plan, PME, stated that its internal administrative systems do not enable PME to provide the Company with the required Company-specific information in order to account for the plan as a defined benefit plan. The Company's net periodic pension cost for the multi-employer plan for a fiscal period is equal to the required contribution for that period.

A contingent liability may arise from, for example, possible actuarial losses relating to other participating companies because each company that participates in a multi-employer plan shares in the actuarial risks of other participating companies or any responsibility under the terms of a plan to finance any shortfall in the plan if other companies cease to participate. The plan thus exposes the participating companies to actuarial risks associated with current and former employees of other companies with the result that no consistent and reliable basis for allocating the pension obligation, plan assets and cost to individual companies participating in the plan exists.

Good practice 2: Een beschrijving van het wettelijk kader over pensioenen en pensioenfondsen alsmede een beschrijving van de governance van de pensioenfondsen en de relatie met de onderneming (IAS 19R.139.a(iii))

Bron: Jaarrekening 2013 Koninklijke Vopak N.V., pagina 139

Deze good practice ziet op de informatie die de onderneming verstrekt met betrekking tot het wettelijk kader van pensioenregelingen en pensioenfondsen en de governance binnen het pensioenfonds zoals vereist in IAS 19R.139.a(ii)(iii). Koninklijke Vopak N.V. geeft een uitgebreide toelichting over het wettelijk toezichtskader van haar Nederlandse pensioenfonds alsmede de governance binnen dit fonds.

Pension plan in the Netherlands

The Dutch pension plan *Stichting Pensioenfonds Vopak* represents 83% of the total defined benefit obligation. Plan participants are insured against the final consequences of old age, disability and death. The employer and employees (partly) pay contributions to the pension plan.

The pension plan has a legal structure of a foundation. The (actuarial) risks related to the pension plan consist of demographic risks (primarily life expectancy) and financial risks (primarily the discount rate, future increases in salaries, and the return on plan assets) and are regularly reviewed by the board of the trustees. The board of trustees is the most senior governing body of the pension fund and is composed of equal numbers of employer and employee representatives (including pensioners and deferred members).

Pension plans in the Netherlands are subject to the Financial Assessment Framework, which is part of the Pensions Act and sets out the minimum requirements for the financial position of a pension fund, such as the statutory minimum funded status. A pension fund's financial position is reflected largely by the cover ratio. This expresses the relationship between the fund's assets and the pensions to be paid in the future (pension liabilities). The minimum required cover ratio is 105%. In addition, a pension fund must hold sufficient buffers (equity) to be able to cope with financial setbacks. The greater the investment risks and the higher the average age in the pension fund, the higher the buffer requirements, or minimum funding level. Taking into account these factors the Dutch pension plan *Stichting Pensioenfonds Vopak* had a funded status of 112.2% at year-end 2012. The actual ratio of the statutory funded status at 31 December 2013 was preliminary calculated at 118.5%. The fund's capital as well as the liabilities is valued at market.

Pension plans are overseen by the regulator Authority for Financial Markets (AFM) and *De Nederlandsche Bank* (DNB). An annual report including an actuarial review on the plan is prepared in accordance with legal requirements. Additional reports are prepared quarterly in accordance with IFRS requirements. If there is a funding shortfall (cover ratio less than 105%), the fund must submit a recovery plan to the DNB.

The cover ratio must regain the 105% level within 3 years. A fund subsequently has a total of 15 years in which to rebuild the required buffers.

The assets are managed by independent asset managers that also execute the investment transactions.

Autoriteit Financiële Markten
T 020 797 3721 | F 020 797 3800
Postbus 11723 | 1001 GS AMSTERDAM

www.afm.nl

De tekst in dit rapport is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door besluiten op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet langer actueel is wanneer u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – zoals geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door acties ondernomen naar aanleiding van dit rapport.

Amsterdam, oktober 2014